

IDEES I DEBATS

Rafael Sambola

Economista i professor de Finances d'Eada

“Ja fa temps que els diversos ministeris competents haurien d'haver presentat i engegat un pla de xoc efectiu contra el tancament d'empreses”

PODEM FRENAR LA SAGNIA?

Gairebé 8.000 empreses van presentar concurs de creditors durant el 2012. Són xifres preocupants que els darrers cinc anys pugen a més de 26.000 empreses. Un rècord poc saludable. Són dades que afecten no només el sector immobiliari i de la construcció (representen aproximadament un 28% del total), sinó també un conjunt important d'empreses de diversos sectors econòmics i de zones geogràfiques diferents. El problema s'agreuja perquè a la pràctica un gran percentatge d'empreses que passen per aquest procediment són incapaces de fer viable la seva activitat durant o després del procés concursal. Així, per exemple, des del 2010 fins al desembre del 2012 han deixat d'estar inscrites a la Seguretat Social 67.860 empreses, totes amb un paper determinant per fomentar l'ocupació i fer créixer la riquesa econòmica del país. Durant aquests últims anys hi ha hagut una gran preocupació per part del Govern central pel seguir, controlar i millorar les dades macroeconòmiques (producte interior brut, déficit fiscal, índex de preus de consum...) i per la viabilitat del sistema bancari, l'autèntic punt d'ancoratge perquè l'economia funcioni. És correcta, aquesta visió única de l'economia? Fa

ja temps que els diversos ministeris competents haurien d'haver presentat i engegat un pla de xoc efectiu per trencar aquesta tendència tan destructiva i que tingües en compte els aspectes següents:

1. IMPOST DE SOCIETATS. Espanya està situada entre els països de la Unió Europea amb més càrrega impositiva en l'impost de Societats. Una rebuixi és una bona mesura que s'hauria d'haver pres ja fa temps. Atrauria potencials empreses inversores per la millora de la rendibilitat i generaria activitat a les possibles empreses proveïdores. La rebuixi permetria reinvertir en beneficis i aconseguir més alt de personalització (aspecte essencial si tenim en compte les necessitats de despalanquament que actualment tenen les empreses).

2. PROCESSOS LEGALS I FORMALS. Hi ha massa requeriments fiscals, mercantils, laborals, comptables i tècnics que han fet que els empresaris hagin de dedicar part del temps a llegir el Butlletí Oficial de l'Estat. El procés és

Els últims cinc anys més de 26.000 empreses han presentat concurs de creditors a Espanya

Treballadors d'Orizonia durant la concentració que han protagonitzat aquesta setmana a les portes de la seu ubicada a Palma

complica si els requeriments legals afecten diverses zones geogràfiques. Això ha obligat moltes societats a invertir recursos per complir aquestes formalitats i a restar dedicació al control de la gestió i a la sostenibilitat del negoci.

3. PLANS DE FINANÇAMENT PER A LES EMPRESES VIABLES. El 31 de desembre del 2012, l'Estat ja havia gastat més de 200.000 milions d'euros en ajuts directes a la banca (alguns sense cap mena de condicionalitat), cosa que equival aproximadament al 21% del producte interior brut espanyol

(entre aportacions, deute i avals). Part d'aquest import està servint per reestructurar algunes entitats bancàries que surt més car reestructurar que no pas tancar. Quin impacte hauria tingut en el producte interior brut, en l'atur, en el deficit públic, etcètera, si part d'aquests recursos s'haguessin invertit en les empreses que eren viables, però que han hagut de tancar l'activitat perquè no disposaven del finançament per cobrir les inversions en el circulat? Tot i que és lògic que estiguem immersos en un procés de desendeutament, tam-

bé és cert que en aquests moments el crèdit continua sense arribar a les empreses i als consumidors.

4. INVERSIONS EN ACTIUS PRODUCTIUS. Des de fa anys, les inversions de les empreses en actius productius estan disminuint de ma-

Espanya és entre els països de la Unió Europea amb més càrrega impositiva en l'impost de Societats

Josep Túnica i Buirra

President de l'Associació Catalana d'Empreses d'Enginyeria i Consultoria Independents de Catalunya (AIC)

OBRA PÚBLICA I CORRUPCIÓ

Aquests dies els mitjans de comunicació ens informen d'una gran quantitat de casos de corrupció. Sembla que quan la situació econòmica és bona, la societat no és tan sensible a les condüctes al marge del sistema, però quan l'economia es deteriora apareixen els problemes dels comportaments inapropiats. És complex la dita que només quan baixa la marea es veu qui no porta banyador....

Alguns d'aquests escàndols de corrupció es produeixen en un escenari d'obra pública, amb la intervenció del binomi Administració-empresa privada, i es donen en tres moments concrets: en l'adjudicació, en l'execució de

l'obra i en l'operació i explotació. Situacions com l'actual s'haurien d'evitar adoptant les mesures necessàries per dotar-los dels mecanismes que calen per corregir aquests problemes. Però, volem dir que no tenim prou controls sobre les licitacions públiques? I si és així, per què se segueixen produint aquests casos de corrupció?

Com a conseqüència d'aquestes preguntes ve la primera reflexió: per evitar la corrupció no n'hi ha prou amb disposar de procediments acurats de licitació i de control. Podríem augmentar els mecanismes de protecció fins arribar al col·lapse i a la paràlisi de l'Administració, i tot i així, encara hi hauria esletxes per

a les persones sense honradesa. Les mesures de protecció són importants, però el que realment evita el fet delictiu és l'absència de provocació, i això requereix d'una cultura i d'una actitud social totalment en contra de qualsevol fet dubtós. Per tant, cal començar per una supervisió interna de les nostres organitzacions i de les empreses a fi d'eradicar qualsevol comportament de risc.

Per evitar la corrupció, no n'hi ha prou amb disposar de procediments acurats de licitació i de control

Socialment tenim tendència a ser aparentment exigents amb la gestió pública i a consentir, en canvi, certes llicències en la gestió privada amb l'esperança que el mercat ho arregla tot. Estem d'acord que la malversació de recursos públics és un delictiu. En canvi, la malversació de recursos privats no és considerada més enllà de l'exhibicionisme, i no sempre negativament.

Si la societat penalitza aquests comportaments privats es genera una cultura que valora la gestió adequada dels recursos i contribueix a evitar els fenòmens que acaben en delictiu. Amb aquesta situació seria desitjable i fins i tot possible simplificar els procediments de control en el concurs i l'adjudicació pública per millorar l'eficiència i l'agilitat en gestió i reduir-ne el cost. Es tractaria, simplement, de centrar

MONTSERRAT DEZ / EFE

per incentivar les inversions en actius duradors, encara que a curt termini això afectés la recaptació impositiva i el déficit fiscal. El retorn seria garantia de continuïtat de les empreses i de l'augment de l'ocupació.

5. INVESTIGACIÓ I DESENVOLUPAMENT. En els mateixos termes que en l'apartat anterior, meritar un punt i a part la menció de les inversions en R+D. Espanya ocupa les posicions de la cua en nombre de patents registrades per milió d'habitants. A Europa, Suïssa, Suècia, Alemanya, Finlàndia i Dinamarca són líders en aquest camp.

6. FORMACIÓ. Cal fomentar i incentivar la formació continua de qualitat de les persones que formen l'organització a tots els nivells. Aquest és un factor clau d'èxit que permet generar canvis importants en l'organització per buscar l'excel·lència. Des del Consell Europeu de Lisboa, la Unió Europea s'ha fixat com a objectiu estratègic en aquesta primera dècada convertir Europa en l'economia més competitiva i dinàmica del món, capaç de créixer econòmicament amb més i millors llocs de treball, tot fent del foment del coneixement la base de partida. Espanya ha d'acceptar aquest repte si no vol que l'economia es despenyi definitivament dels països que generen més progrés.

7. DIALOG PATRONALS-SINDICATS-GOVERN. No sé si ja és un títol massa gastat, però és el moment que patronals i sindicats, liderats pel Govern espanyol, arribin a un acord que millori en el futur les relacions laborals. Cal apostar per la moderació salarial de tothom, un aspecte també fonamental per assegurar la competitivitat, el creixement i, d'aquesta manera, la supervivència de les empreses.

la valoració en els aspectes clau per a cada licitació.

La segona reflexió és que l'administració de recursos públics requereix transparència absoluta. No és gens fàcil ser totalment objectiu en un procés d'adjudicació pública. És més, hi ha factors subjectius que per definició han de formar part d'aquest procediment. Però el que s'ha d'evitar són les àrees d'opacitat del procés, que és on més fàcilment es poden dur a terme les manipulacions.

Aquestes manipulacions sovint es manifesten en termes d'incoherència. Per exemple, quan el criteri principal d'adjudicació d'un concurs públic és el preu, el concurs es transforma en subhasta i això pot comportar adjudicacions amb preus inferiors al cost del servei. Aquestes adjudicacions representen un elevat risc

de producció d'irregularitats i de sofisticats mecanismes per compensar les deficiències econòmiques inicials.

La tercera i darrera reflexió és que de moment no tenim estesa a tota la societat la cultura i l'actitud de rebuig radical a qualsevol comportament dubtós. I, a més, encara no hem assolit els nivells de transparència desitjables.

La gestió de l'obra pública es recolza en tres potes: els responsables de l'Administració, la professionalitat d'uns tècnics facultatius i els contractistes adjudicatàries. Aquest triangle d'equilibri entre client (administració), adjudicatari (contractista) i facultatiu (enginyeria) és ara per ara un bon sistema de repartiment de responsabilitats, i convé tenir-lo molt present a l'hora d'aplicar nous models de finançament i de contractació d'obra pública.

MENYS BANCS PORTEN A MENYS COMPETÈNCIA

Montserrat Casanovas

Catedràtica d'Economia Financera de la UB. Secretària de la junta de govern del Col·legi d'Economistes de Catalunya

Al inici de la crisi econòmica a Espanya, el 2008, ningú no era capaç de preveure la magnitud de l'impacte que tindria, tant a nivell macro com microeconòmic. Però en aquest article ens centrarem en els efectes a nivell microeconòmic i, especialment, en la caiguda de la riquesa de les cases. Les últimes dades publicades pel Banc d'Espanya, referents al final del tercer trimestre del 2012, sobre l'evolució de l'efecte i dels dipòsits de les famílies van ser negatius, amb una caiguda de l'ordre del 2%, fins als 838.168 milions d'euros, cosa que significa un mínim dels últims dos anys. Aquesta caiguda l'han provocada els efectes de la recessió econòmica, bàsicament a causa de l'augment de l'atur i de la devaluació dels sous. El panorama s'agreuja amb la limitació recent de la retribució dels dipòsits bancaris per part del Banc d'Espanya.

La reforma necessària del sistema financer ha comportat una forta reestructuració del sector. La quantitat d'entitats financeres a data d'1 de gener del 2013, havia disminuït un 8,2% en relació amb l'any anterior, mentre a la zona euro el descens va ser del 6,3%, segons dades del Banc Central Europeu. Si prenem com a base de comparació l'1 de gener del 1999 -malgrat les noves adhe-

sinions a Purozona de països com Grècia el 2001, Eslovènia el 2007, Xipre i Malta el 2008, Eslovàquia el 2009 i Estònia el 2011-, el descens, del nombre d'entitats ha estat del 28,4%. Mentre que a Espanya el descens ha estat del 37,3%. Així mateix, s'han tancat al país més de 5.500 sucursals bancàries els últims quatre anys. El procés de concentració bancària continuarà aquest any 2013, amb més fusions i adquisicions d'entitats financeres

Els darrers quatre anys han tancat més de 5.500 sucursals bancàries a Espanya

per part dels bancs més solvents. La reestructuració bancària ha tingut com a conseqüències positives un sanejament del sector i una millora de la solvència i de l'eficiència. Però des del punt de vista del ciutadà ha suposat una disminució de la competència, amb les repercussions que això implica. Si s'hi afegeix, a més, la recomanació del Banc d'Espanya sobre la limitació de la remuneració dels dipòsits a termini de 12 mesos d'un 1,75%, del 2,25% a 24 mesos i del 2,75% a 36 mesos, a partir de l'1 de gener del 2013, la restricció de la competència s'incrementa i la

disminució de la rendibilitat nominal d'aquestes col·locacions disminueix.

Però el pitjor és que si analitzem la rendibilitat real d'aquests dipòsits, considerant que la taxa interanual de l'índex de preus de consum es va situar al 2,9% el desembre del 2011, veiem que és negativa, fins i tot per a col·locacions a 36 mesos. D'altra banda, hi ha el perill que aquestes rendibilitats realment negatives portin els estalviadors a alternatives d'inversió amb més risc, sense ser conscients d'aquest risc més alt que assumeixen.

Des del punt de vista de les entitats financeres, aquesta limitació de la remuneració dels passius comportarà una millora dels comptes de resultats, suposant que el nivell de dipòsits no baixi.

Pel que fa als préstecs i crèdits de nova concessió, no hi ha hagut, fins al moment, cap rebuix a aquests tipus d'operacions sol·licitades, sinó més aviat al contrari, a fi de compensar els increments de morositat.

Hi ha una gran inquietud per part dels empresaris, especialment dels promotors i constructors i del sector immobiliari en general, que el Banc d'Espanya estableixi estratègies d'actuació conjuntes per a les entitats financeres, tant pel que fa a les condicions econòmiques com a la disponibilitat de préstecs i crèdits, cosa que dificulta encara més la recuperació del sector immobiliari. Si bé des d'un punt de vista lògic no hi hauria d'haver aquesta preocupació, perquè la limitació imposada als dipòsits junt amb l'obertura del mercat d'emissions de deute i els tipus d'interès inferiors de les emissions esmentades n'abaratiran els costos de finançament, i això hauria de repercutir en l'exigència de menys tipus d'interès de les operacions d'acú i afavorir la concessió de préstecs i crèdits.

Una oficina de Caja Madrid tancada a la capital d'Espanya